

D 38/10

A-son har varit föremål för Revisorsnämndens (RN) systematiska och uppsökande tillsyn (SUT). Vad som därvid framkommit, och som redovisas nedan, har föranlett RN att öppna detta disciplinärende. RN har granskat A-sons dokumentation av, när SUT-ärendet initierades, senast genomförd revision i fyra aktiebolag, tre av dem avseende räkenskapsåret 2008-05-01–2009-04-30 och ett bolag avseende räkenskapsåret 2008. RN har sammanfattat sina iakttagelser i en promemoria som A-son har yttrat sig över.

A-sons revisionsberättelser är för ett av bolagen daterad i juni 2009 och för de övriga tre i oktober 2009. SUT-ärendet initierades i oktober 2009 och A-son inkom den 16 november med sin revisionsdokumentation för de fyra bolagen. Dokumentation består av handskrivna anteckningar som avser revisionsprogram, riskanalyser och granskningsplaner. Härutöver finns handskrivna dokument rubricerade ”Resultaträkningen”. I övrigt består dokumentationen till stor del av mallar och stämplat som är identiskt utformade och har använts för samtliga fyra bolag. Exempel på en sådan mall samt stämplat framgår av bilagorna 1 och 2.¹ I några fall är även slutsatserna kopierade och desamma för samtliga bolag. Exempel på en sådan mall framgår av bilaga 3. Efter de förtryckta slutsatserna finns bockar. Vidare anges det att ”✓” vid stämpel på bokslutsbilagor betyder att A-son bedömer att revisionsmålet är uppfyllt.

Dokumentationen avseende förvaltningsrevision består för samtliga här aktuella bolag av en checklista med åtgärder med kommentarerna Ja, Nej, Ok eller ET (ej tillämpligt). På checklistan har i förväg lagts in kommentarer och slutsatser som sedan kopierats och använts för samtliga fyra bolag.

A-son har på fråga från RN uppgett att där yngre revisorer använder sig av datorbaserade program med förprogrammerade kommentarer använder han sig av förtryckta blanketter. De förtryckta kommentarerna ändras där så erfordras. Vidare använder han en stämpel för att acceptera obetydliga balansposter. Han anser att hans underlag på ett bra sätt åskådliggör hans granskningsinsatser för varje balans- och resultatpost. Han har tillagt att hans metod förenklar och förkortar dokumentationen och medför mindre kostnad för klienterna vilket i sin tur medför ”en bättre konkurrenssituation mot andra revisorer”. Han använder checklistor för förvaltningsrevision. Att slutsatserna redan är kopierade beror på att dessa kommentarer är de som gäller för flertalet av hans revisionsklienter.

RN har konstaterat att det av den insända dokumentationen beträffande ett flertal väsentliga resultat- och balansposter inte varit möjligt att utläsa om några faktiska granskningsåtgärder hade utförts. Detta har föranlett RN att ställa ett betydande antal frågor till A-son.

Under den fortsatta utredningen har A-son i olika omgångar inkommit med kompletterande dokumentation för samtliga fyra bolag. Denna dokumentation består bl.a. av i mars 2010 insända handskrivna anteckningar samt av i juni 2010 insända lagerlistor, verifikationslistor och andra underlag ur bolagens räkenskapsmaterial.

A-son har förklarat att han inledningsvis glömde bort att bifoga sina handskrivna anteckningar och att han upptäckte detta då han skulle sortera in sina handlingar i respektive klientpärm. Det har vidare förekommit att han inte fått med sig dokumentation från klienterna då han avslutat revisionen. Det rör sig om fall då han utfört sin revision på bolagets handlingar, exempelvis lagerlistor. Han hämtar in materialet när han upptäcker att det saknas. Det har hänt att han har

¹ Förekommande maskeringar i bilagorna har gjorts av RN.

missat att så snart som möjligt åka tillbaka till bolaget för att hämta det kvarglömda materialet varför handlingar blivit kvar hos klienterna längre än vad som är acceptabelt. Han har numera kompletterat sina rutiner så att detta inte längre ska kunna inträffa. Han har också i övrigt, som en följd av detta ärende, utvecklat sitt sätt att dokumentera uppdragen. Hans bedömning är att det numera klart och tydligt framgår vad som har granskats och vilka slutsatser han dragit.

I sina yttranden till RN har A-son lämnat utförliga beskrivningar av utförda revisionsåtgärder.

RN gör följande bedömning.

En godkänd eller auktoriserad revisor ska enligt god revisionssed dokumentera dels sådana förhållanden som har betydelse för att ge bevis till stöd för uttalandena i revisionsberättelsen, dels sådana förhållanden som utgör bevis för att revisionen har planerats och utförts enligt god revisionssed. Bestämmelser om dokumentation finns i 24 § revisorslagen och 2, 3 och 5 §§ Revisorsnämndens föreskrifter om villkor för revisorers och registrerade revisionsbolags verksamhet (RNFS 2001:2). Dokumentationen ska vara tydlig och strukturerad på ett överskådligt sätt. Av dokumentationen ska bl.a. framgå hur granskningen har planerats, vilken granskning som har genomförts, vilka iakttagelser som har gjorts och vilka slutsatser som har dragits.

Dokumentationen ska ha färdigställts när revisionsberättelsen eller annat utlåtande avges. Den ska förvaras i ordnat skick och på ett betryggande sätt och får inte vara tillgänglig för obehöriga. Dokumentationen ska på RN:s begäran utan dröjsmål inges till nämnden. Underlåtenhet att fullgöra dokumentationsskyldigheten på ett riktigt sätt bedöms som allvarlig eftersom den försvårar en analys och en tillfredsställande bedömning av arbetet i efterhand.

Med anledning av vad A-son har anfört om att andra revisorer använder datorbaserade revisionsprogram med ”förprogrammerade kommentarer” vill RN framhålla att de datorbaserade granskningsprogrammen innehåller olika frågor och granskningsåtgärder men att slutsatserna ingalunda är ”förprogrammerade”. Det kan tilläggas att det inte är tillräckligt att endast anteckna Ja, Nej, ET eller U.a. vid de granskningsåtgärder som programmen föreslår. Sådana anteckningar verifierar inte att några faktiska revisionsåtgärder har utförts.

RN konstaterar att det inte har gått att bedöma A-sons revisionsarbete med ledning av den dokumentation som han först gett in. Inte heller den dokumentation som han senare har gett in till RN under utredningens gång innehåller tillräcklig information för att möjliggöra en analys och tillfredsställande bedömning av arbetet i efterhand. Det är först genom de utförliga beskrivningar av granskningen som han har lämnat i sina yttranden som detta har varit möjligt att göra. Den dokumentation som A-son har upprättat uppfyller inte de krav på tydlighet och innehåll som uppställs i revisorslagen och i RN:s föreskrifter.

RN konstaterar vidare att trots att myndigheten från början begärt in all dokumentation i samtliga granskade revisionsuppdrag har dokumentationen hittats och getts in i flera omgångar, och först efter RN:s specifika frågor. Vad som har framkommit i ärendet visar därför tydligt att A-son inte har förvarat dokumentationen i ordnat skick och på ett betryggande sätt.

A-son har i ovan behandlade avseenden åsidosatt sina skyldigheter som revisor och ska därför meddelas en disciplinär åtgärd. Med hänsyn till att underlåtenhet att i föreskriven ordning dokumentera uppdrag i revisionsverksamheten försvårar en analys och en tillfredsställande bedömning av arbetet i efterhand och att det i detta fall är fråga om genomgående brister i dokumentationen av samtliga fyra granskade uppdrag måste vad som ligger A-son till last sammantaget bedömas som allvarligt. RN finner därför att han ska meddelas varning.

Med stöd av 32 § andra stycket revisorslagen (2001:883) meddelar RN A-son varning.

Ärendet har avgjorts av RN genom dess tillsynsnämnd. I beslutet har deltagit hovrättspresidenten Sten Andersson, ordförande, regeringsrådet Kristina Ståhl, vice ordförande, rättschefen Vilhelm Andersson, advokaten Rune Brännström, avdelningschefen Eva Ekström, auktoriserade revisorn Bertel Enlund, direktören Per-Ola Jansson, skattejuristen Kerstin Nyquist och auktoriserade revisorn Anita Österholm. Vid ärendets slutliga handläggning har i övrigt närvarit direktören Peter Strömberg, chefsjuristen Adam Diamant, avdelningsdirektören Fredrik Bengtsson samt chefsrevisorn Inger Blomberg som föredragit ärendet.